

Dr. Kamilė Rupeikaitė

Muzikologė, humanitarinių mokslų daktarė. Lietuvos kultūros tyrimų instituto mokslo darbuotoja, Vilniaus Gaono žydų istorijos muziejaus direktorė. Publikuoja straipsnius Lietuvos ir užsienio mokslo spaudoje, dalyvauja nacionalinėse ir tarptautinėse mokslo konferencijose Lietuvoje bei užsienyje. Monografijos "Dialogai. Kompozitorius Anatolijus Šenderovas" (2020) autorė. Tarp mokslinių interesų – multikultūriniai muzikos kontekstai, Lietuvos žydų muzika.

Arnas Nadelis (1878-1943): modernios vokiškosios-žydiškosios tapatybės kūrėjas iš Vilniaus

Vilniuje gimęs poetas, muzikas ir dailininkas Arnas Nadelis (1878-1943) – tragiškos lemties menininkas, nužudytas Aušvico koncentracijos stovykloje. Jo veikla turėjo didelės įtakos žydų tautiniam-kultūriniam atgimimui Vokietijoje 20 a. I pusėje. Nacizmo metais Nadelio, kaip ir visų žydų menininkų, kūryba Vokietijoje buvo priskirta „degeneracinio meno“ kategorijai ir uždrausta, o didelė jo kūrybos ir gausaus archyvo dalis galiausiai buvo sunaikinta.

Išlikusi informacija apie Nadelio gyvenimą ir veiklą nėra gausi, be to, ir skirtinga, reikalingi detalesni tyrimai. Nadelio kūrybinio kelio muzikinį aspektą yra tyrinėjęs Vokietijos pianistas ir muzikologas Jascha Nemtsovas, 2013 m. išleidęs miniatiūrinę knygelę „Arno Nadelio nuopelnai žydų muzikinei kultūrai“. Apie šį įvairialypį menininką Lietuvos kultūrinėje spaudoje buvo pasirodę vos kelios žinutės.

Šiuo pranešimu siekiama sugrąžinti Arną Nadelį į daugiatautės Lietuvos kultūros istorijos akiratį ir įvertinti jo indėlį į modernios vokiškosios-žydiškosios tapatybės kūrimą A. Nadelio vilnietišku ištakų ir jo muzikinės veiklos kontekste.

Arno Nadel (1878-1943) from Vilnius: Creator of Modern German-Jewish Identity

Vilnius-born poet, musician and painter Arn Nadel (1878-1943) is an artist of tragic destiny, killed in the Auschwitz concentration camp. His activities had a significant impact on the Jewish national-cultural revival in Germany in the first half of the 20th century. During the Nazi regime, Nadel's work, like that of all Jewish artists, was classified as „degenerate art“ in Germany and banned, and much of his work and rich archive was eventually destroyed.

The surviving information about Nadel's life and activities is rather scarce, and moreover, more detailed research is needed. The musical aspect of Nadel's creative path has been explored by German pianist and musicologist Jascha Nemtsov, who has published a miniature book „Arno Nadel. His Contribution to Jewish Musical Culture“ in 2013. Only a few messages about this diverse artist appeared in the Lithuanian cultural press.

The aim of this paper is to return Arno Nadel to the horizons of the multinational history of Lithuanian culture, and to evaluate his contribution to the creation of modern German-Jewish identity in the context of his Vilnius' roots and his musical activities.